

Veileder for klimabudsjett som styringsverktøy

Webinar 3:

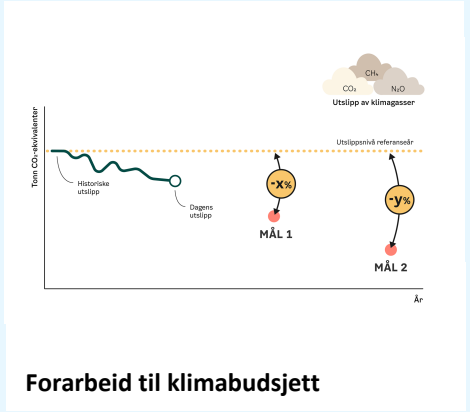
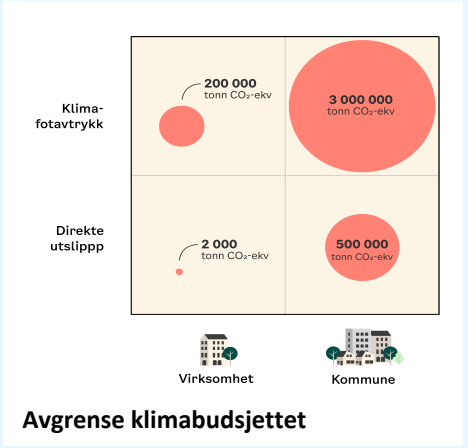
Hvordan gjøre klimabudsjettet til et styringsverktøy?

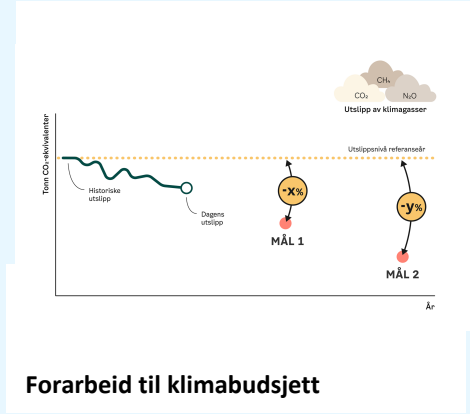
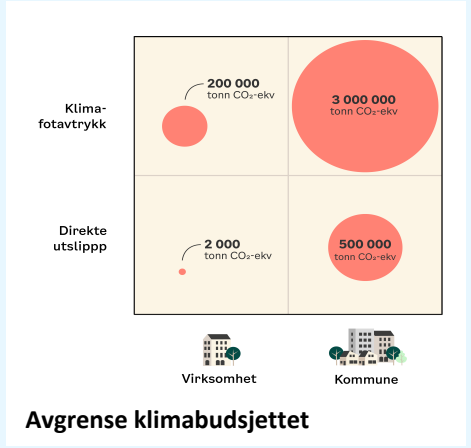

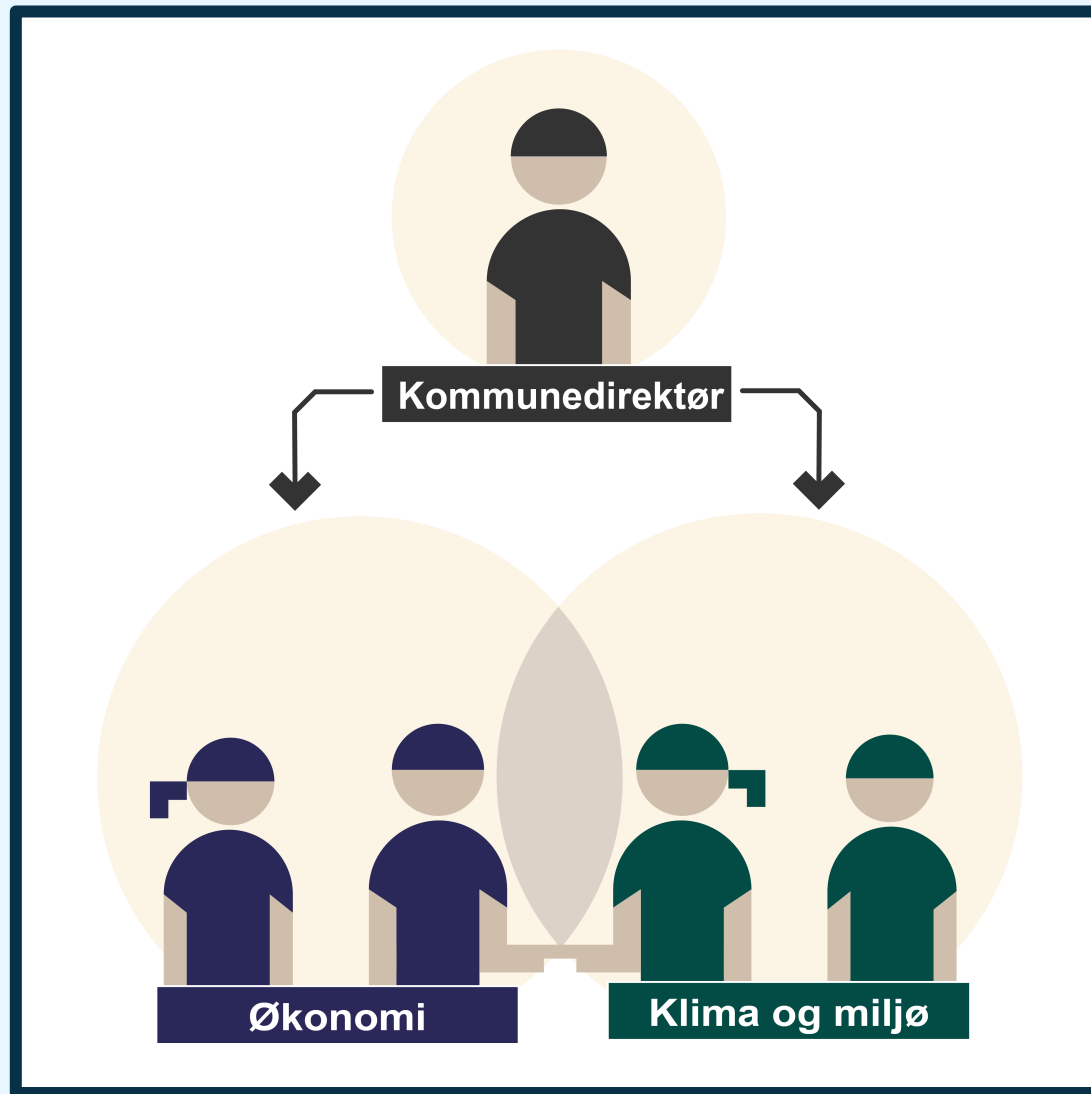
Innhold webinar 3

1. Hvordan gjøre klimabudsjettet til et styringsverktøy?
2. Rapportering og oppfølging

Hvordan gjøre klimabudsjettet til et styringsverktøy?

Et klimabudsjett som del av kommunens klimaledelsesarbeid

- Klimaledelse - verktøy og organisering av arbeid som gjør kommunene i stand til å hensynta klima i alle beslutningsprosesser.
- Klimabudsjettet gjør det mulig å følge opp klimaarbeidet innenfor valgte systemgrenser og kontinuerlig forbedre og justere innretningen.
- I en god klimabudsjettprosess inkluderes hele kommunens virksomhet i arbeidet med å utvikle og følge opp tiltak og virkemidler.

Roller, eierskap og ansvarsfordeling

- Klimabudsjettet bør integreres i HØP, det sikrer at klimaarbeidet følges opp gjennom budsjettprosessen - tiltakene i klimabudsjettet rapporteres på i den ordinære rapporteringen.
- Klimabudsjettet følger dermed årshjulet for HØP-prosessen til kommunen.
- Ansvar må være forankret i ledelsen – politisk og administrativt.
- Kommunedirektøren vil vanligvis ha ansvaret for at prosessen med å utarbeide klimabudsjett inkluderes i prosessen med å utarbeide HØP.

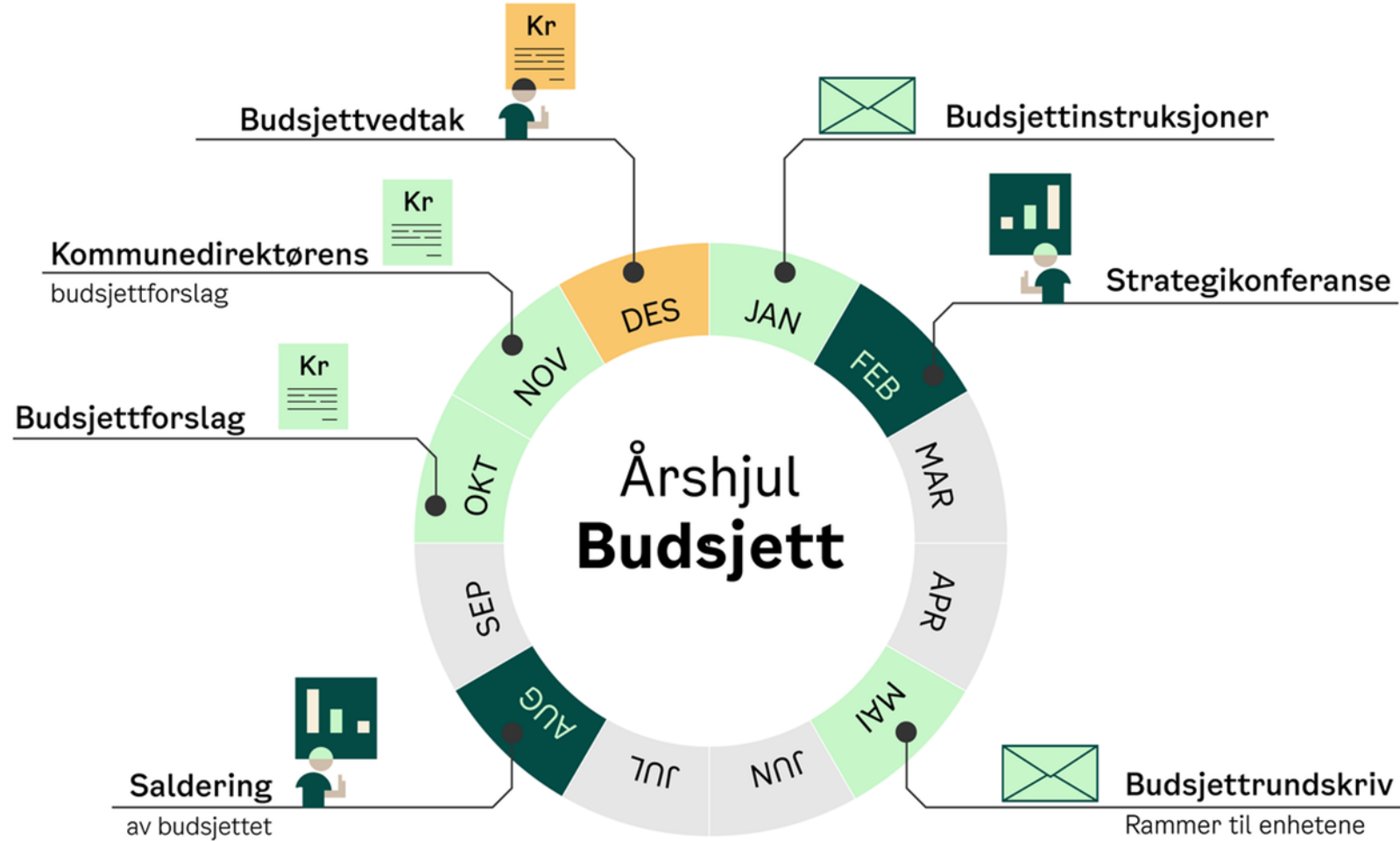
Roller, eierskap og ansvarsfordeling

- Utrede, effektberegne og forankre klimatiltak kan være ressurskrevende. Kommunen må sette av tilstrekkelig med ressurser til klimabudsjett-arbeidet.
- Ansvaret for utarbeidelse av innholdet i klimabudsjettet bør avklares tidlig.
- Opprett gjerne en tverrfaglig arbeidsgruppe bestående av klima-/miljørådgivere og økonomirådgivere.
- Hele kommunen bør bidra inn i arbeidet, og alle enheter bør ha ansvar for å foreslå og gjennomføre tiltak.

Klimabudsjettprosessen

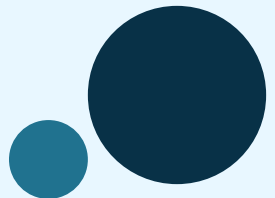
- Handlings- og økonomiplan (HØP) -prosessene varierer mye fra kommune til kommune – også i når man starter opp. Uavhengig av det må man identifisere de viktigste milepælene og dokumentene i sin kommunes HØP-prosess og starte der.
- Styrende dokumenter må oppdateres med en beskrivelse av hvordan klimabudsjett skal utarbeides.
- Dersom kommunen sender ut en budsjettinstruks/rundskriv til alle enheter med føringer for HØP-prosessen, kan det også gis føringer for klimabudsjettet der.
- For eksempel kan man gi en generell føring om at alle enheter har ansvar for å vurdere og fremme tiltak for å begrense klimaendringene.

Klima i budsjettinstruksen

Budsjettinstruksen beskriver hvordan enhetene skal utarbeide klimatiltak. Denne beskrivelsen kan inneholde følgende momenter:

- definisjon av hva et klimatiltak er, i tråd med fastsatte systemgrenser for klimabudsjettet
- beskrivelse av hvilke sektorer eller kilder utslippene i kommunen kommer fra og hvilke sektorer eller kilder som utgjør de største utfordringene
- eksempler på hvilke områder kommunen har myndighet over og dermed kan utforme tiltak innenfor
- forklaring på hvordan man kan vurdere og prioritere ulike tiltak
- forklaring på hvordan man kan effektberegne tiltak

Eksempler på føringer for klima i budsjettinstruksen

- [Eksempler på føringer for klima i budsjettinstruks Trondheim \(PDF\)](#)
- [Eksempler på føringer for klima i budsjettinstruks Oslo \(PDF\)](#)
- [Veiledning for klimavurderinger av tilleggforslag Oslo \(PDF\)](#)
- [Mal for klimavurdering av tilleggforslag drift Oslo \(PDF\)](#)
- [Mal for klimavurdering av tilleggforslag investering Oslo \(PDF\)](#)

Finansiering

- a. **Beskrive og synliggjøre alle kostnader knyttet til klimatiltak direkte i klimabudsjettet**
utfordrende å kartlegge alle poster og tiltak som bidrar til klimagassreduksjoner
- b. **Beskrive og synliggjøre merkostnadene**
ulempen er at det kan være vanskelig og ressurskrevende å tallfeste hva som anses som en merkostnad av et klimatiltak
- c. **Beskrive og synliggjøre tilleggsfinansiering for klimainvesteringer**
ulempen er at det vil være et definisjonsspørsmål hva som klassifiseres som en klimainvestering, om hele investeringen skal anses som en klimainvestering eller kun deler

Innspill og forankring på riktig tidspunkt i budsjettprosessen er viktig

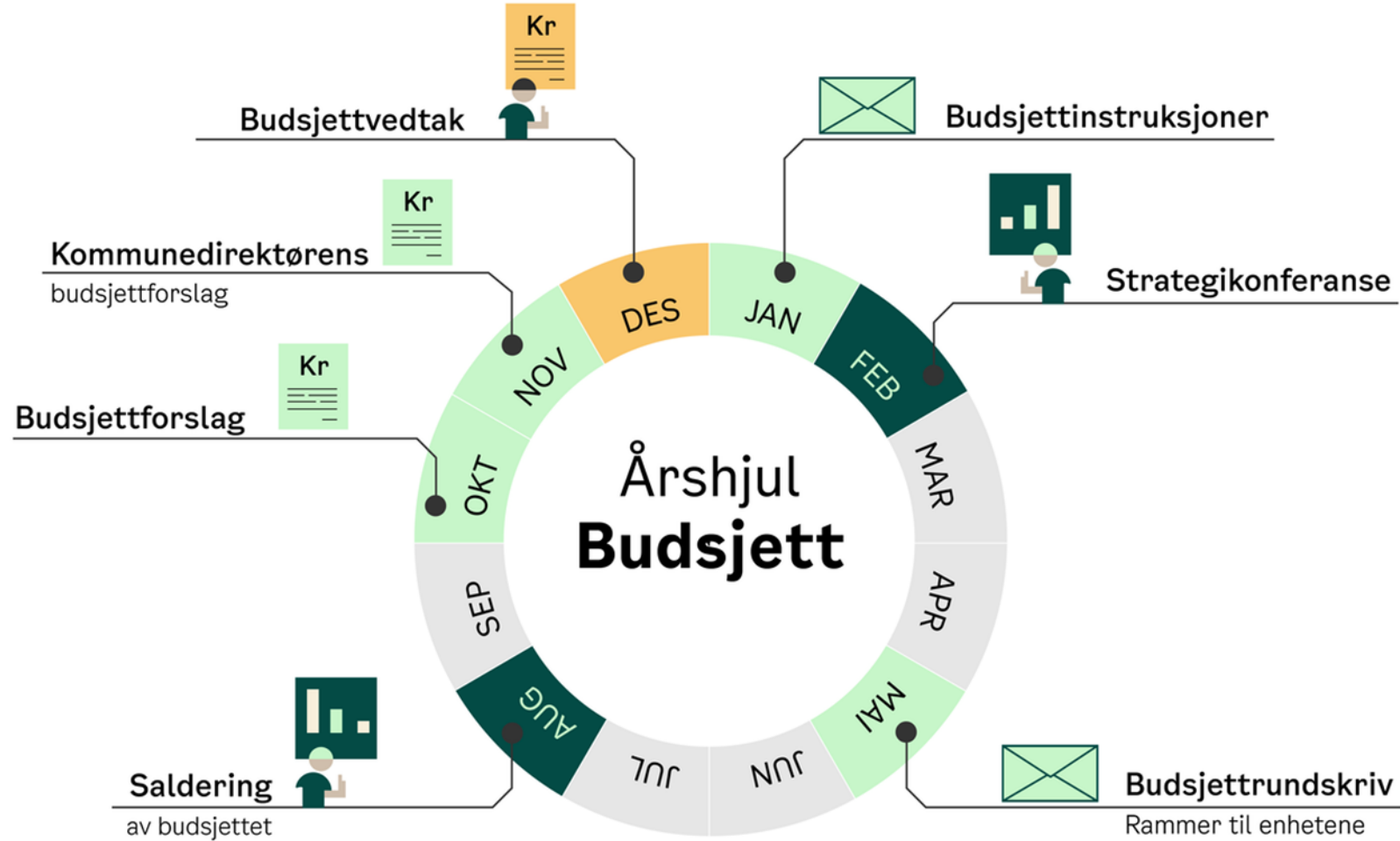
Mulighet med klimafond og/ eller avsatte midler til klimatiltak og -investeringer

Vurdere og prioritere klimatiltak

- Kost/nytte
- Effektberegne tiltakene som lar seg kvantifisere
- Sammenstille tiltak og utarbeidelse av forslag til klimabudsjett

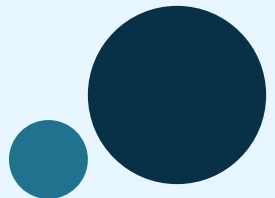
Forslag til innhold i klimabudsjettet

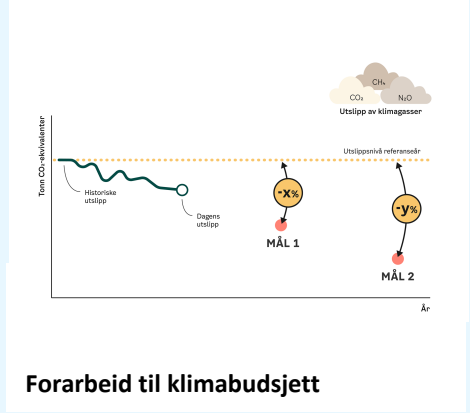
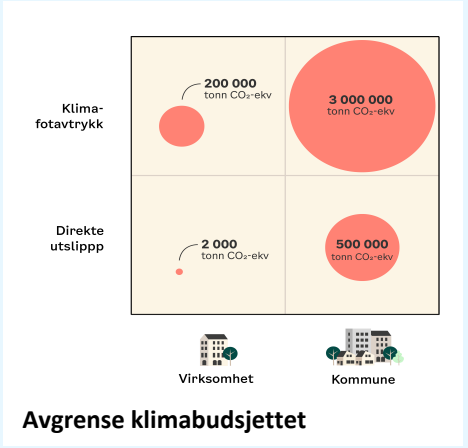
- En presentasjon av **kommunens klimamål**
- **Historiske utslipp.** Miljødirektoratets utslippsregnskap for kommunen
- **En situasjonsbeskrivelse.** Hvilke tiltak er allerede satt i gang, samt estimerer for utslippsreduksjoner for eksisterende klimatiltak.
- **En referansebane.** Hvordan utvikler utslippene seg uten innføring av nye tiltak?
- Tabeller som presenterer **eksisterende og foreslåtte klimatiltak** og beregnet utslippsreduserende effekt.
- **En tiltaksbane.** Beregnet årlig utslippsreduksjon i prosent for budsjettåret og hele økonomi- og handlingsplanperioden.
- **En usikkerhetsanalyse.** En beskrivelse av usikkerhet ved innfasingstakt og dobbelttelling av tiltakseffekt.
- **En analyse av klimabudsjettet.** En vurdering av beregnet effekt av tiltak i klimabudsjettet opp mot kommunens mål og forklaring av eventuelle avvik.

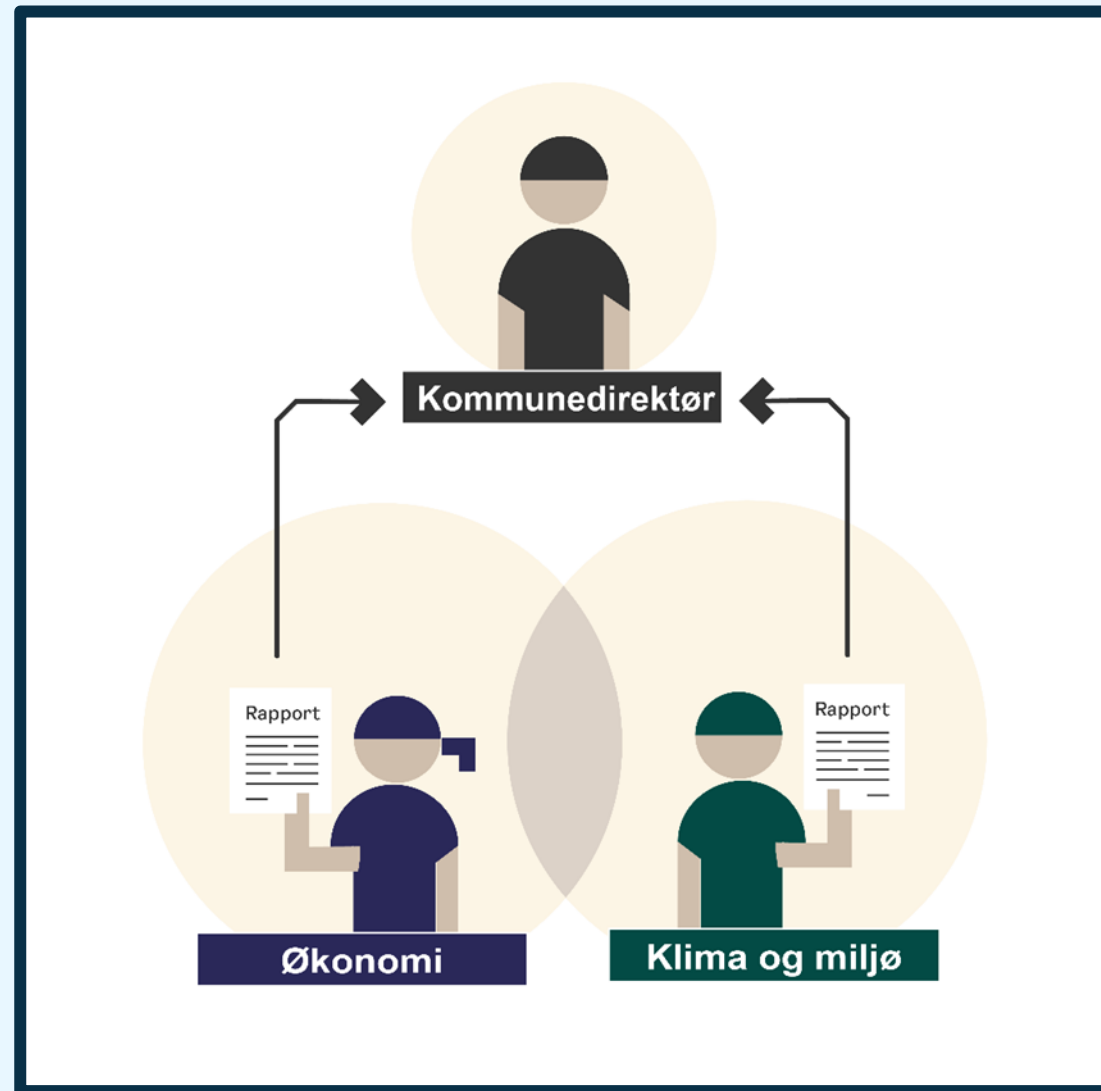

Politisk behandling

- Klimabudsjettet inkluderes i forslaget til HØP og sendes fra kommunedirektøren til politisk behandling
- Noen kommuner vedtar klimabudsjettet i sin helhet
- Andre legger det opp slik at politikerne kan ta ut og inn klimatiltak og dermed omprioritere enkelttiltak
- Det er ressurskrevende å utvikle helt nye klimabudsjett hvert år – alt behøver ikke å oppdateres hvert år!
- Situasjonsbeskrivelse, tiltakstabeller og tiltaksanalyse krever årlig revisjon

Rapportering og oppfølging

Rapportering på tiltak

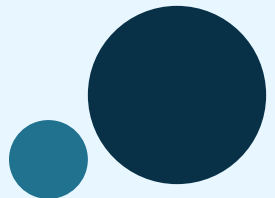
- En stor styrke med klimabudsjettet er at ansvaret for gjennomføring av klimatiltak blir tydelig definert
- Dersom klimabudsjettet er integrert i budsjettprosessen, gir det også en mulighet til å følge opp tiltakene i forbindelse med den ordinære rapporteringssyklusen, og benytte eksisterende rapporteringsverktøy – som for eksempel Framsikt og Stratsys.
- Når klimabudsjettet vedtas bør det foreligge en plan for hvordan tiltakene skal følges opp. Det vil bidra til mer forutsigbarhet og enklere rapportering når den tid kommer.

Utarbeide resultatindikatorer

- Tiltaket definerer hva som skal oppnås når - vi trenger en resultatindikator for å si noe om hva som er oppnådd på rapporteringstidspunktet.
- En indikator må gi tilstrekkelig info om hva som er oppnådd i en gitt periode
- Kvantitative indikatorer måler ikke tonn CO₂e, men viser utviklingstakt og grad av gjennomføring
- Kvalitative indikatorer er også hensiktsmessige i en del tilfeller
- Samme indikator bør brukes over tid – enklere å vurdere framdrift og utvikling

Utarbeide resultatindikatorer

- De som skal gjennomføre tiltakene bør involveres i utformingen av resultatindikatoren - vil ofte være de som kjenner best til den aktiviteten det gjelder.
- På den måten kan man også sikre at indikatoren faktisk lar seg rapportere på.
- Dialog om tiltak og resultatindikatorer kan bidra til økt eierskap til tiltaket - som igjen øker sannsynligheten for en vellykket gjennomføring.

Eksempel 1: 80 prosent av kommunens bilpark er nullutslippsbiler i 2024

Resultatindikator (kvantitativt):

Andel nullutslippsbiler (og biler som bruker bærekraftig biodrivstoff) av total bilpark

Måltall i år:

- 2022 = 40 %
- 2023 = 60 %
- 2024 = 80 %

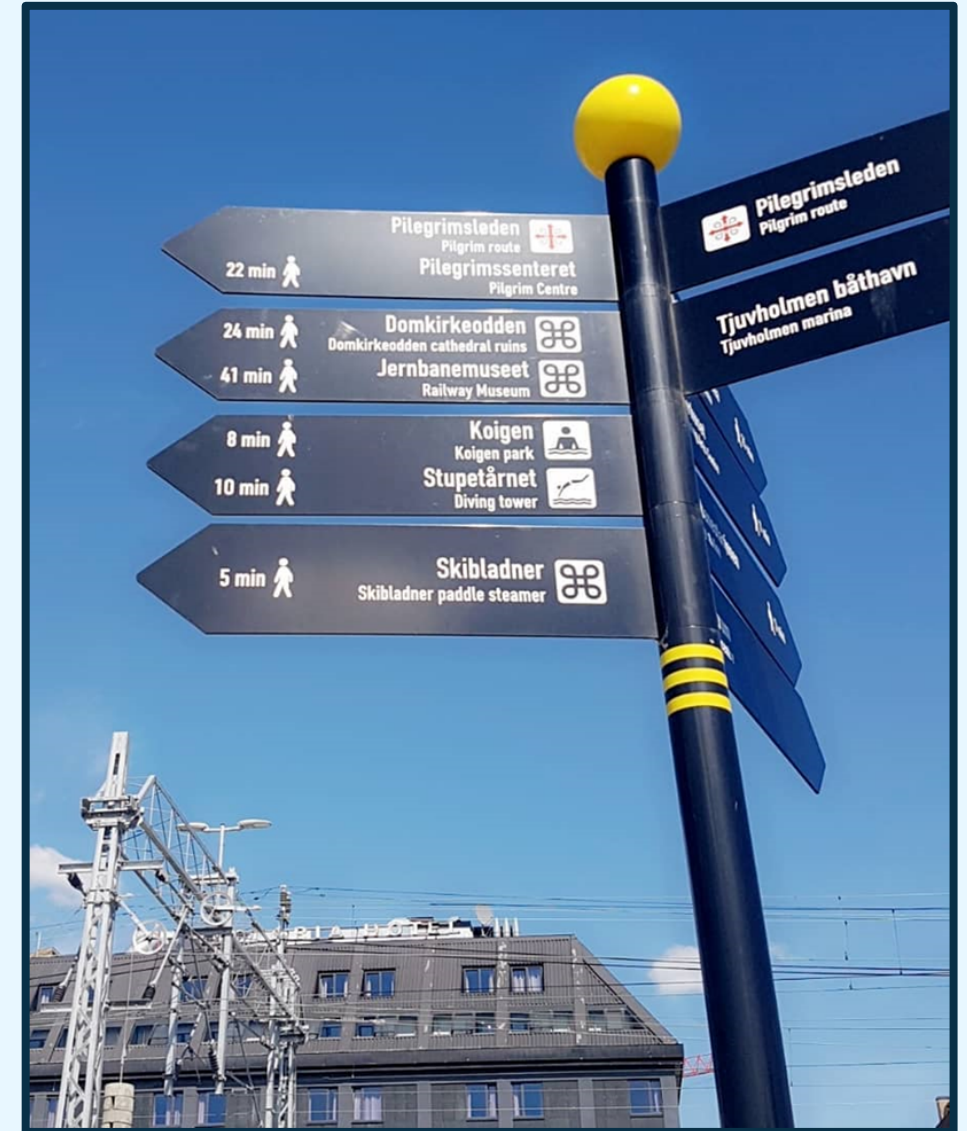

Eksempel 2:

Tilrettelegging for gående

Resultatindikator (kvalitativt):

Beskrivelse av hvordan kommunen har lagt bedre til rette for gående, for eksempel hvilke snarveier som er bygget, hvordan snarveiene er blitt kommunisert til innbyggerne.

Indikatorer for å vurdere utslippsutviklingen

- Ikke tiltaksspesifikke
- Utformes slik at de måler faktorer som påvirker utslippsutviklingen i kommunen
- Kan supplere Miljødirektorats klimagassregnskap
- Kan gi informasjon om hvordan tiltak og virkemidler i klimabudsjettet slår ut på klimagassutslippene.
- Eksempler:
 - Nybilsalg av personbiler, fordelt på drivstoffteknologi
 - Salg av anleggsdiesel, liter
 - Avfallsforbrenning, antall tonn forbrent avfall

Klimabarometeret

- Temperaturmåler på utslippene
- 17 indikatorer for utslippene i Oslo
- Oppdateres og publiseres tre ganger i året på

<https://www.klimaoslo.no/>

Gjennomføre rapportering

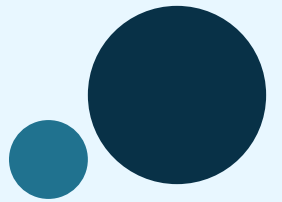
Den som er ansvarlig for hvert enkelt klimatiltak rapporterer

Kommunene rapporterer hvert tertial eller kvartal

Gjennom rapporteringen får man informasjon om hvorvidt tiltakene gjennomføres som planlagt og om det er andre forhold som påvirker effekten av tiltaket.

Dersom tiltakene ikke ligger an til å bli gjennomført som planlagt, bør man vurdere hvorvidt og eventuelt hvordan det skal følges opp.

Jo større effekt tiltaket er vurdert til å ha, jo viktigere er tiltaket for utslippsreduksjonene i kommunen.

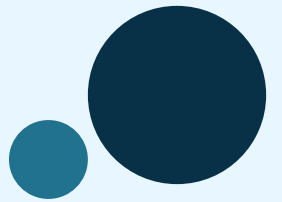

Evaluerer og korrigere

Resultatindikatorer og generelle indikatorer gir informasjon om tiltakene gjennomføres som planlagt og om generell utvikling av utslippene.

Evalueringen er nyttig for utviklingen av neste års klimabudsjett.

- Hvor må man styrke innsatsen?
- Hvor er det behov for helt nye tiltak?
- Kontinuerlig prosess

Veileder for klimabudsjett som styringsverktøy

